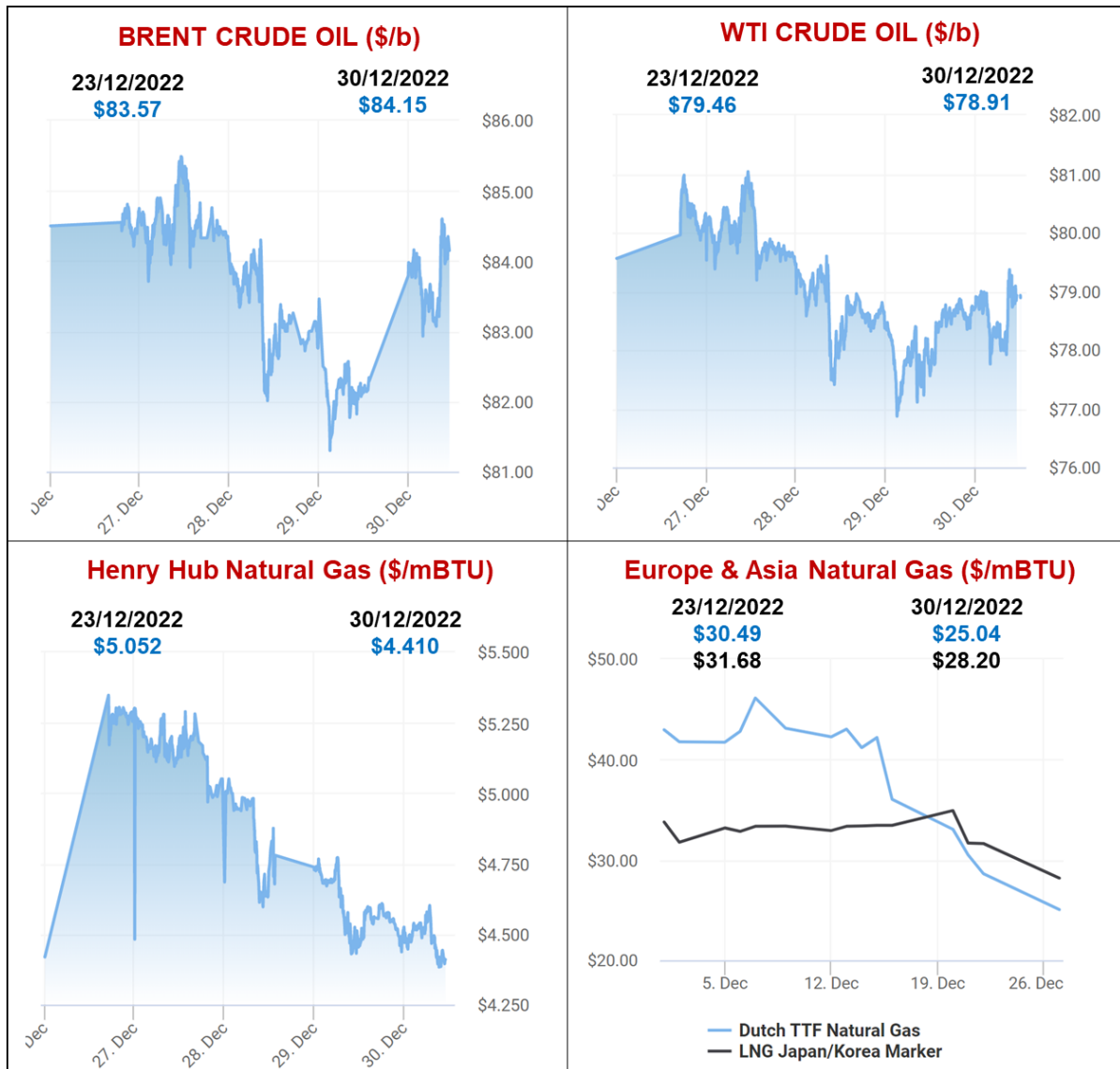

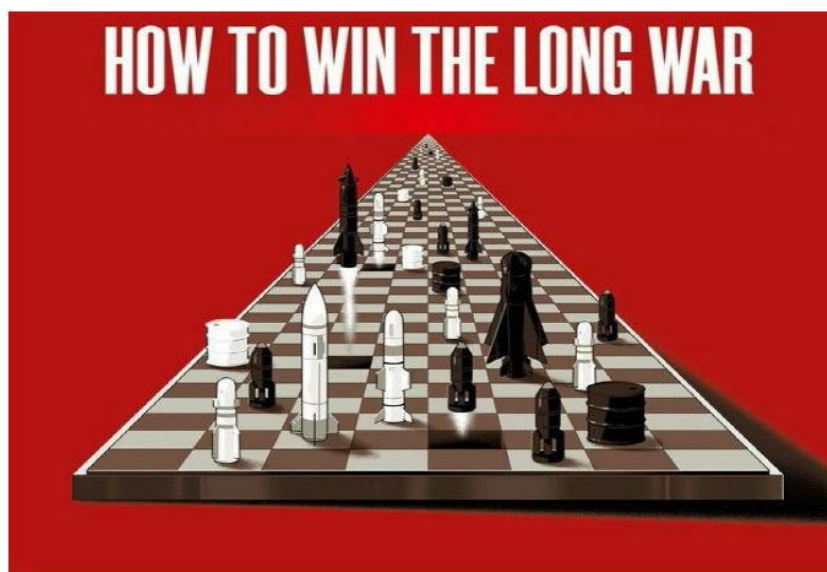
پایش بازار

در آخرین روز از سال میلادی ۲۰۲۲ قیمت ها مجددا افزایش یافتند. قیمت نفت برنت به هر بشکه ۸۵.۹۱ دلار در لندن رسید. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت مجددا به کریدور ۸۰ دلار بازگشته و به قیمت ۸۰.۲۶ دلار هر بشکه در تگزاس معامله شد. قیمت گاز طبیعی در هنری هاب به ۴.۴۸ دلار هر میلیون بی تی یو علیرغم سرمای شدید در آمریکای شمالی تنزل کرد. قیمت گاز طبیعی در بازار اروپا به محدوده قیمت در قبل از شروع جنگ روسیه و اوکراین یعنی ۲۵ دلار هر میلیون بی تی یو بازگشته و قیمت گاز طبیعی فشرده شده (ال ان جی) در ساحل ژاپن به ۲۸ دلار هر میلیون بی تی یو تنزل کرده است.

تفسیر سال

در آستانه سال نو میلادی، با مروری بر تحولات جهان در یکسال اخیر، سال ۲۰۲۲ را باید سال فروکش کردن تب کووید-۱۹، آغاز جنگ روسیه-اوکراین، و تغییر ساختار نظام جهانی در ابعاد مختلف ژئوپلیتیکی با محوریت انرژی دانست. با شروع سال ۲۰۲۲ میلادی و کاهش موارد مبتلا به کووید-۱۹ همگان انتظار افزایش تقاضا در بازارها و فعال شدن اقتصادهای بزرگ دنیا همچون ایالات متحده، چین، و کشورهای اروپایی را داشتند و حتی از تقاضا برای نفت ۲۰۰ دلاری سخن به میان می‌آوردند. تا آن که با شروع تجاوز نظامی روسیه در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ به دو منطقه دونتسک و لوهانسک در خاک اوکراین، ساختار بازارهای اقتصادی و بخصوص بازار انرژی از این جنگ ضربه خورد. وابستگی ۴۰ درصدی کشورهای اروپایی به گاز روسیه، نیاز ۲۵ درصدی اروپا به نفت مسکو، و تحریمهای متقابل اتحادیه اروپا و روسیه در این مدت به بحران انرژی دامن زد و بسیاری جنگ روسیه-اوکراین را بحران انرژی نامیدند. بحرانی که با یادآوری شوکهای بزرگ نفتی در سالهای ۱۹۷۳، ۱۹۷۹، و ۱۹۸۰ نشان داد انرژی امروز بعنوان نقطه ثقل تعیین جایگاه کشورها در نظم نوین جهانی در نظر شده، باید با نگاهی استراتژیک، نه تنها بعنوان یک نهاد تولید بلکه بعنوان یک اهرم سیاسی در حفظ استقلال سیاسی-اقتصادی از آن بهره جست. انتشار تصویری در مجله اکونومیست گویای نقش نفت و انرژی در نظم جدید جهانی است. همانطور که در این صفحه شطرنج مشاهده می‌شود، در میان مولفه‌های راهبردی پیروزی در جنگ بلندمدت از دید اکونومیست بشکلهای نفتی مشاهده می‌شوند که نشان‌دهنده جایگاه انرژی می‌باشد.

تصویر ۱. مولفه‌های پیروزی در جنگ بلندمدت از نگاه اکونومیست

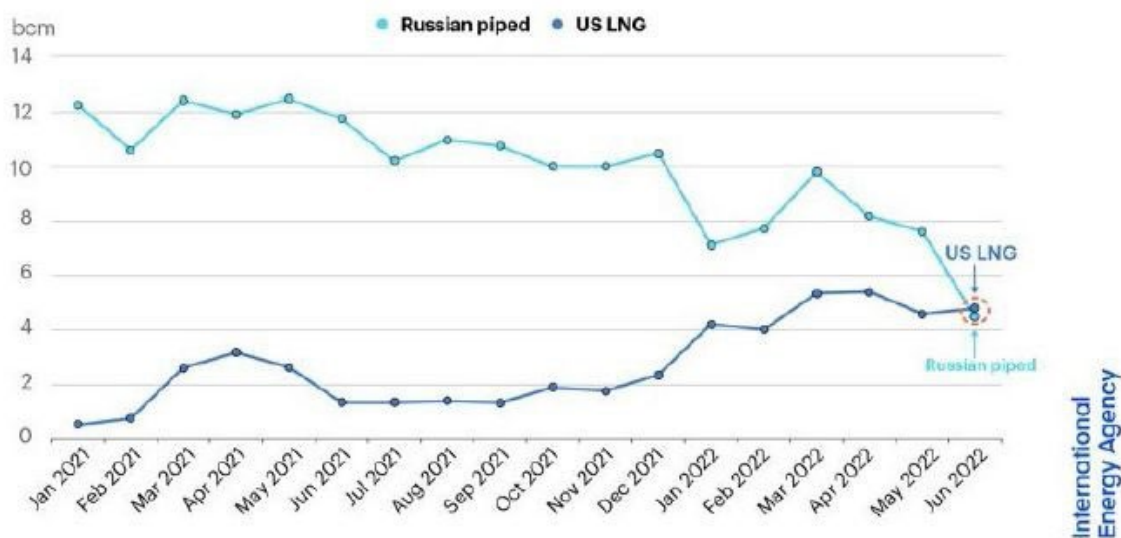
اثرات سیاسی جنگ روسیه-اوکراین بر اقتصاد بازارهای اروپایی در مقطعی از سال به تورم چندصد درصدی در بهای گاز کشورهای اروپایی انجامید و اتحادیه اروپا را مجبور کرد تا به کاهش مصرف ۱۵ درصدی گاز در ماههای اخیر روی بیاورد. در این میان نرخ تورم در ایالات متحده نیز با رشدی بی سابقه به ۹.۱ درصد در بخش مصرف کننده رسید و قدرال رزرو آمریکا علی رغم رکود قابل پیش بینی در بزرگترین اقتصاد جهانی چندین بار اقدام به افزایش نرخ بهره کرده، که در آخرین مرحله با افزایش ۰.۵ درصدی نرخ بهره، در مجموع آن را به بالای ۴ درصد رساند. سیاستی که سرانجام توانست نرخ تورم در آمریکا را تا ۷.۱ درصد کاهش دهد. سیاستی که توسط کشورهای اروپایی نیز بکار گرفته شد اما توفیق آمریکاییها در کاهش تورم را بهمراه نداشته است. جدول ۱ زیر وضعیت تورم ۳۰ کشور از نقاط مختلف جهان را در سه سال گذشته نشان می دهد. با صرف نظر کردن از دو کشور خاص ترکیه و آرژانتین در این فهرست، تورم در تمام کشورهای ناحیه یورو با رشد چشمگیر نسبت به سال ۲۰۲۱ همراه بوده است. برای مثال شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) در پایان سال ۲۰۲۲ نسبت به پایان سال ۲۰۲۱ در آلمان از ۵.۲ درصد به ۱۰ درصد، در فرانسه از ۲.۸ درصد به ۶.۲ درصد، و در ایتالیا از ۳.۷ درصد به ۱۱.۸ درصد افزایش یافته است. در حالیکه در ایالات متحده شاخص قیمت مصرف کننده با رشد ۰.۳ درصدی از ۶.۸ درصد به ۷.۱ درصد رسیده است.

Global Inflation Rates (2020, 2021, 2022)				
Country	CPI end of 2020 (YoY % Change)	CPI end of 2021 (YoY % Change)	CPI end of 2022 (YoY % Change)	CPI Change (2022 vs. 2021)
BRAZIL	4.3%	10.7%	5.9%	-4.8%
CHINA	-0.5%	2.3%	1.6%	-0.7%
SPAIN	-0.8%	6.7%	6.8%	0.1%
US	1.2%	6.8%	7.1%	0.3%
MEXICO	3.3%	7.4%	7.8%	0.4%
INDIA	6.9%	4.9%	5.9%	1.0%
SOUTH KOREA	0.6%	3.7%	5.0%	1.3%
SWITZERLAND	-0.7%	1.5%	3.0%	1.5%
SAUDI ARABIA	5.8%	1.1%	2.9%	1.8%
SOUTH AFRICA	3.2%	5.5%	7.4%	1.9%
CANADA	1.0%	4.7%	6.8%	2.1%
NEW ZEALAND	1.4%	4.9%	7.2%	2.3%
SINGAPORE	-0.1%	3.8%	6.7%	2.9%
JAPAN	-0.9%	0.6%	3.8%	3.2%
FRANCE	0.2%	2.8%	6.2%	3.4%
RUSSIA	4.4%	8.4%	12.0%	3.6%
IRELAND	-1.1%	5.3%	8.9%	3.6%
INDONESIA	1.6%	1.8%	5.4%	3.7%
PHILIPPINES	3.3%	4.2%	8.0%	3.8%
AUSTRALIA	0.7%	3.0%	6.9%	3.9%
GERMANY	-0.3%	5.2%	10.0%	4.8%
FINLAND	0.2%	3.7%	9.1%	5.4%
UK	0.3%	5.1%	10.7%	5.6%
PORTUGAL	-0.2%	2.6%	9.9%	7.3%
ITALY	-0.2%	3.7%	11.8%	8.1%
SWEDEN	0.2%	3.3%	11.5%	8.2%
POLAND	3.0%	7.8%	17.5%	9.7%
ARGENTINA	36.1%	51.2%	92.4%	41.2%
TURKEY	14.0%	21.3%	84.4%	63.1%
MEDIAN	0.7%	4.7%	7.2%	3.4%

جدول ۱. وضعیت شاخص قیمت مصرف کننده ۳۰ کشور از نقاط مختلف جهان در سه سال گذشته

این اختلاف چشمگیر میان ایالات متحده و کشورهای اروپایی به سه دلیل قابل درک می باشد. اول آمریکا همزمان بعنوان یک تولیدکننده بزرگ و هم یک مصرف کننده بزرگ انرژی عمل می کند و نقش تنظیم گری در دوگانه در بازار انرژی دارد. بنابراین با مدیریت همزمان عرضه و تقاضا در بازار انرژی از تبعات تورم انرژی کمتر رنج می برد. مضاف بر این که جو بایدن با آزادسازی بالغ بر ۱۸۰ میلیون بشکه ذخایر استراتژیک نفتی بخش زیادی از شوک قیمتی ایجاد شده (قیمت نفت برنت تا سطح ۱۴۰ دلاری و نفت وست تگزاس ایترمدیت تا سطح ۱۳۰ دلاری پس از آغاز جنگ روسیه-اوکراین در هر بشکه افزایش یافت) را مدیریت کرد. دوم آنکه فدرال رزرو آمریکا با شتاب بیشتری نسبت به بانک مرکزی اروپا نرخ بهره را افزایش داد و کاهش قیمتها با پذیرش رکود ناشی از افزایش نرخ بهره از اولویت بالاتری برای فدرال رزرو در مقایسه با بانک مرکزی اروپا برخوردار بود. و سوم شروع تنشها در ظاهر بین روسیه و اوکراین صورت گرفته اما بنظر می رسد این آمریکاییها بودند که با روانشناسی ولادیمیر پوتین و تحریک وی از یکسو و وعده به اوکراینها و کشورهای ناحیه یورو از سوی دیگر زمینه ساز شروع نزاع بین روسیه و اروپا و نه صرفا روسیه و اوکراین شدند تا بدین ترتیب یکبار دیگر وابستگی کشورهای اروپایی را به خود و در زمینه های سیاسی، نظامی، و اقتصادی افزایش دهند. آمارها نیز حاکی از رشد چشمگیر واردات گاز طبیعی مایع شده اروپاییها از آمریکا پس از شروع جنگ روسیه-اوکراین می باشد (نمودار ۱).

میزان واردات گاز مایع از آمریکا در مقایسه با واردات گاز خط لوله از روسیه توسط کشورهای اروپایی

نمودار ۱. واردات گاز طبیعی مایع شده اتحادیه اروپا از روسیه و آمریکا در سالهای ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۲ (اکنونمیکس)

می‌توان سیاست‌های غرب در مقابله با روسیه و توازن در بازار انرژی و مقابله با تورم داخلی را در پنج گام تشریح کرد.

۱- تصویب ۹ بسته تحریمی اتحادیه اروپا علیه مسکو: در این میان بسته ششم تحریمها علیه روسیه مهمترین اقدام اروپاییها در جهت محدود کردن واردات انرژی از روسیه بود. این بسته بر ممنوعیت بیش از دو سوم واردات نفتی از روسیه تاکید دارد که تا پایان سال جاری میلادی این محدودیت باید به ۹۰ درصد برسد. طبق برآورد آژانس بین‌المللی در نتیجه این تصمیم چیزی حدود ۳ میلیون بشکه در روز عرضه نفت روسیه در بازار کم خواهد شد.

۲- افزایش چندین باره نرخ بهره توسط فدرال رزرو آمریکا و بانکهای اروپایی: ایالات متحده طی ۵ مرحله نرخ بهره در این کشور را به بالای ۴ درصد رسانده است

۳- ایجاد سقف قیمتی ۶۰ دلاری برای واردات هر بشکه نفت خام روسیه: طرحی که تاکنون ۲۷ عضو اتحادیه اروپا، کشورهای عضو گروه ۷، استرالیا، و سوییس به آن پیوسته و بر اساس ساز و کار سیاست سقف قیمتی، در صورت انجام معامله‌ای فراتر از سقف تعیین شده برای نفت خام، ارائه خدمات حمل و نقل دریایی همچون بیمه، خدمات کشتیرانی، و سایر خدمات برای شرکتها ممنوع خواهد بود

۴- کاهش ۱۵ درصدی مصرف داوطلبانه گاز در کشورهای ناحیه یورو برای کنترل تقاضا

۵- استفاده از دیپلماسی انرژی برای تنوع بخشی به مبادی ورود انرژی و افزایش امنیت عرضه انرژی: تلاش برای احیای برجام و بازگشت نفت ایران و ونزوئلا و همچنین برخی کشورهای دیگر به بازار

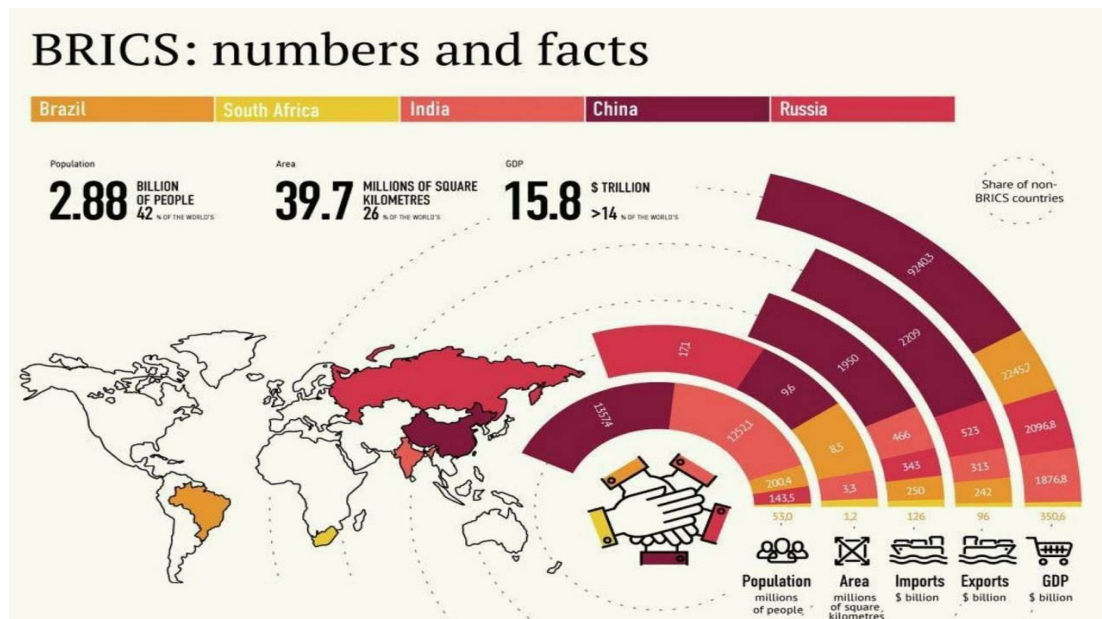
در مقابل می‌توان از پنج اقدام روسیه برای مقابله با تحریمهای غرب نام برد:

۱- تعیین مقاصد جدید انرژی و افزایش امنیت تقاضای انرژی: مقاصد صادراتی همچون چین با تقاضای ۱۰.۷ میلیون بشکه نفت در روز و همچنین کشورهایی چون هند که در استفاده از حاملهای انرژی چون ذغالسنگ بدلیل اثرات اقلیمی بعد از اجلاس گلاسکو تحت فشار هستند.

۲- هم افزایی با اقتصادهای نوظهور برای تقویت اقتصاد انرژی و کنار گذاشتن دلار از معاملات تجاری:

گروه موسوم به بریکس شامل کشورهای روسیه، چین، هند، برزیل، و آفریقای جنوبی با جمعیت بالغ بر ۲.۸۸ میلیارد نفر، مساحت جغرافیایی نزدیک به ۴۰ میلیون کیلومترمربع، و تولید ناخالص حدود ۱۶ هزار میلیارد دلار به ترتیب ۴۱ درصد جمعیت جهان، ۲۶ درصد مساحت جغرافیایی جهان و ۲۵ درصد تولید ناخالص جهانی را بخود اختصاص داده‌اند که جزییات این ارقام و سهم هر کشور در نمودار ۲ آمده است. از ابتکارات گروه بریکس در مدت فعالیت خود باید به تاسیس بانک مرکزی جدید بین اعضا خود برای دوری از دلار

اشاره کرد. همچنین امکان عضویت کشورهای جدید نشان از نگاه توسعه‌گراانه این گروه می‌دهد. وجود چین و هند بعنوان دو مصرف‌کننده بزرگ بازار انرژی و در مقابل روسیه و ایران در صورت عضویت بعنوان تولیدکننده‌های بزرگ نفت و گاز اهمیت این گروه را برای نقش‌آفرینی در بازار انرژی افزایش داده است.

نمودار ۲. برخی آمار مربوط به گروه بریکس (persiangulfstudies.com)

۳- تحریم صادرات نفت به کشورهایی که به طرح سقف ۶۰ دلاری نفت خام گروه ۷ پیوسته‌اند
 ۴- کاهش ۲ میلیون بشکه در روز تولید نفت گروه اوپک پلاس با همراهی عربستان در نشست وین: موضوعی که فارغ از ابعاد قیمتی آن از تغییر رویکرد سعودیها برای نزدیک شدن به سیاستهای مسکو پرده برداشت.

سال ۲۰۲۲ سال پر نشیب و فراز برای بازارهای انرژی بخصوص برای بازار نفت بود. از قیمت های ۳۹ دلاری تا ۱۳۹ دلاری برای هر بشکه نفت خام در این سال تجربه شد. متوسط قیمت نفت برنت در این سال ۶۴ دلار هر بشکه بود که بالاترین قیمت در پس از رکود ۲۰۰۸ بود. اکنون کارشناسان بازار امید دارند که در ۲۰۲۳ وضعیت بازارهای انرژی به حالت عادی بازگردد. نگاه ها به سمت بخش تقاضا در چین است که در ۲۰۲۳ به صورت قبل از شیوع بیماری کووید-۱۹ یعنی وضعیت در ۲۰۱۹ بازگردد. هرچند که شیوع مجدد کرونا در چین در هفته های اخیر اقتصاد این کشور را مجددا تحت تاثیر قرار داده است. رهبران روسیه و چین در آخرین روز سال با یکدیگر گفتگو کردند و روسیه بر درخواست خود برای همکاری های نظامی با

چین تاکید کرد. چین در این زمینه پاسخ روشنی نداده است. از سوی دیگر غرب به رهبری آمریکا همچنان به گسترش تحریم های متفاوت بخصوص در بخش انرژی علیه روسیه ادامه می دهد.

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان، محمدعلی اسلامی، و عباس ملکی